

**Ravijuhendi "Lamatiste ennetus ja lamatishaavandite ravi"
töörühma ja sekretariaadi koosolek nr. 2
9.novembril 2021. a**

Kl 10.00 - 14.00, Zoom`is

Osalesid töörühma liikmed: Helgi Kolk, Riina-Renate Int, Irina Jelagina, Helena Tern, Angela Paulin, Aimi Mägi, Aina Saarma

ja sekretariaadi liige: Ljudmilla Linnik

Püsisekretariaadi esindaja: Tatjana Meister

Koosolekut juhatas: Helgi Kolk

Protokollis: Ljudmilla Linnik, Tatjana Meister

Koosoleku päevakord:

1. Huvide deklareerimine
2. Uuendamist vajavate kliiniliste küsimuste arutelu ja käsitusala koostamine

Huvide deklaratsioonid:

Töörühma liikmete huvide deklaratsioonides muutusi ei toimunud.

Uuendamist vajavate kliiniliste küsimuste arutelu ja käsitusala koostamine

Tatjana Meister täpsustas ravijuhendi soovitude uuendamise kriteeriume, mille alusel tehakse otsuseid iga konkreetse kliinilise küsimuse korral selle avamise ja tõendusmaterjali süstemaatilise otsingu tegemise kohta. Ravijuhendi soovitusi uuendatakse juhul, kui:

- valdkonnas on toimunud olulised muudatused, mis toob vajaduse uute kliiniliste küsimuste koostamiseks ja uute temade käsitluseks ravijuhendis:
- ilmunud on uus tõendusmaterjal, mis muudab ravijuhendi eelmises versioonis tehtud soovitused kehtetuks või toob esile vajaduse muuta soovitude tugevuse või suuna

Töörühm arutas ravijuhendi sihtrühma ja käsitletavate temade loetelu. Ravijuhendis puuduvad käesolevalt arsti vaatevinklist olulised teemad lamatishaavandite käsitluses - kirurgilise ravi näidustused ja võimalused, antibiootikumravi näidustused, põletikutunnustega lamatishaavandi ravi, vaakumravi nekroosi eemaldamiseks.

Uuendatava ravijuhendi sihtrühma on otsustatud lisada kuduõed ja anda kuduõdedele selged juhtnöörid selle kohta, millal peab kuduõde konsulteerima patsiendi raviarstiga lamatishaavandi edasiseks käsitlemiseks.

Ravijuhendi eelmises versioonis antakse soovitus nekrootilise koe eemaldamise kohta ning kirjeldatakse erinevaid nekroosikoe eemaldamise meetodeid. Käsitusala kliiniline küsimus keskendub nekroosikoe eemaldamise vajadusele ega võrdle omavahel erinevaid nekroosikoe eemaldamise meetodeid. Ravijuhendi uuendamisel otsustati muuta kliinilise küsimuse rõhuasetused ning võrrelda omavahel erinevad nekroosikoe eemaldamise meetodid nende efektiivsuse ja ohutuse aspektist.

Töörühm koostas järgmise kliinilise küsimuse:

4. Kas kõigile nekrootilise koega kaetud III–IV staadiumi lamatishaavandiga patsientidele rakendada nekrootilise koe eemaldamiseks kirurgilist meetodit (terav mehaaniline nekrektoomia , nekroosi eemaldavate tõukude kasutamine) või konservatiivset ravimeetodit (autolüütiline nekrektoomia, ensümaatilise nekrektoomia) lamatishaavandi kiiremaks paranemiseks?

Uuendatud ravijuhendis otsustati täpsustada plastikakirurgile edasisuunamise kriteeriumid ja koostati selleks järgmine kliiniline küsimus:

Kas kõigile III–IV staadiumi lamatishaavandiga patsientidele rakendada või mitte plastikakirurgiat haavandi paranemise eesmärgil?

Töörühm leidis, et ravijuhendis puuduvad hetkel selged juhtnöörid, kuidas toimida olukorras, kus lamatise ravimiseks on kasutatud nahaplastikat. Vastava teema käsitus on oluline nahaplastikat saanud patsiendi käsitlemise ja haavandi järelravi aspektist.

Töörühm arutas lamatishaavandi mõõtmise meetodeid - uuemad uuringus on näidanud, et lamatishaavandi mõõtmine ruudukile abil on seotud kõrgema infektsiooni riskiga, seega ravijuhendi soovitus nr 21 vajab uuendamist.

Soovitus nr 21: Lamatise mõõtmiseks tehke lamatisest foto või [mõõtke lamatist ruudukile abil](#). Mõõtmise kordamisel kasutage sama meetodit.

Töörühma liikmed leidsid, et ruudukile kasutamine ei ole kliinilises praktikas levinud selle tarneraskuste tõttu ning tavaliselt kasutatakse haavandi mõõtmiseks joonlauda.

Koostati kliiniline küsimus:

Kas lamatishaavandi muutuse hindamiseks kasutada või mitte spetsiaalset mõõdikut (joonlaud, mõõdulint, ruudukile, digitaalne fotoaparaat)?

Töörühm arutas ravijuhendi lisade koostamist. Ravijuhendi Lisa 8 "Haavahooldusvahendite omadused ja toimed" otsustati täiendada, kuna turule on tulnud viimasel ajal uuemad plaastrid. Plaastrite loetelu koostatakse toimeaine põhiselt.

Ravijuhendis antakse soovitus Austraalia lambanahka kasutamiseks lamatiste ennetamiseks. Töörühma liikmed tõid välja, et ravijuhendis kirjeldatud Austraalia lambanahk ei ole Eestis kättesaadav, seevastu villavaipade kasutamine on laialt levinud ning need on kergelt kättesaadavad. Ravijuhendi soovitus nr 4 uuendada, töörühm koostas selleks kliinilise küsimuse:

Kas kõigil lamatise tekkeriski või olemasoleva lamatishaavandiga patsientidele kasutada villavaipa või tavalist voodikatet lamatishaavandi ennetamiseks või progresseerumise aeglustamiseks?

Töörühm arutas infektsioonitunnustega lamatishaavandite käsitlemist. Ravijuhendis ei anta käesolevalt soovitusi antibiootikumravi kohta infektsioonitunnustega lamatishaavandite ravis, ei ole selge, milliste kriteeriumite alusel tuleb otsustada antibiootikumravi suhtes, milliseid antibiootikume valida, millist rolli antibiootikumravi määramisel mängivad analüüsid, sh hemogramm, CRP, bakterioloogiline külv.

Töörühm koostas järgmised kliinilised küsimused:

Kas kõigile lamatishaavandiga patsientidele, kellel esinevad lamatishaavandi infektsioonitunnused, rakendada või mitte süsteemset antibiootikumravi lamatishaavandi kiiremaks paranemiseks?

Kas kõigile lamatishaavandiga patsientidele, kellel esinevad lamatishaavandi infektsioonitunnused, rakendada või mitte lokaalset antibiootikumravi lamatishaavandi paranemiseks?

Töörühma hinnangul vajavad toitumist ja toidulisandite kasutamist käsitlevad soovitused ravijuhendis uuendamist - uued kliinilised uuringud on näidanud proteiinikaste toidulisandite

võimalikku positiivset mõju lamatisaavandi ennetamise ja paranemisprotsessile, seega käesolevalt kehtuv kliiniline soovitus nr 9 ei ole tõenäoliselt enam kehtiv:
Võrreldes tavamenüüga ei ennetata suurema valgusisaldusega toit lamatise teket.

Koostati kliinilised küsimused:

Kas rakendada või mitte lamatise tekkeriskiga patsiendile täiendava valgusisaldusega dieeti (sh valgurikkad toidusegud) lamatise tekkeriski vähendamiseks?

Kas rakendada või mitte lamatisaavandiga patsiendile täiendava valgusisaldusega dieeti (sh valgurikkad toidusegud) lamatisaavandi kiiremaks paranemiseks?

Soovitus nr 25 vajab uuendamist vastavalt tõendusmaterjali süstemaatilise otsingu tulemustele. ravijuhendisse peab lisama, et valgudefitsiidi hindamiseks peab määrama albumiini ja üldvalgu sisaldust veres, ainult KMI hindamisest alatoitumuse hindamiseks ei piisa.

Õdedel on vajalik täiendada teadmisi lamatiste diagnoosimise kohta, sest kliinilises praktikas sageli tuleb esile situatsioone, kus nahaärritus diagnoositakse kui lamatist.

Ravijuhendis peab täpsustama lamatiste diferentsiaaldiagnostikat. Hea oleks kasutada ka pilte.

Irina Jelaginal on olemas oma koostatud lamatisaavandite diferentsiaaldiagnostika tabel, mida võetakse uue ravijuhendi lisa koostamise aluseks.

Töörühm pidas vajalikuks täiendada ravijuhendi soovitusel ratastoolis istuvate patsientide jaoks, kuna ka need patsiendid on ohustatud lamatisaavandite tekkest, eriti ristluu piirkonnas. Patsient, kellel on lamatis ristluu piirkonnas, ei tohiks istuda ratastoolis pikemat aega.

Töörühm koostas järgmise kliinilise küsimuse:

Kas ratastoolis istuvale lamatisaavandi tekkeriski või olemasoleva lamatisaavandiga patsiendile rakendada või mitte asendimuutust lamatise ennetamiseks ja lamatisaavandi paranemiseks?

Juhendis puudub käesolevalt info vaakumravi kohta lamatiste raviks.

Koostati kliiniline küsimus:

Kas kõigile nekrootilise koega kaetud III–IV staadiumi lamatishaavandiga patsientidele rakendada või mitte vaakuumravi haavandi paranemise eesmärgil?

Töörühm arutas haavandi hindamiseks mõeldud skaalade (STONEES ja NERDS) käsitlemise võimalust uuendavas ravijuhendis. Skaalasad on soovitatud kasutamiseks vvenoosse haavandi ravijuhendis. Täpsustama peab, kas skaalasad peab valideerima enne ravijuhendis soovitamist võib lisatakse skaalad ravijuhendisse lisadena.

Töörühm pidas vajalikuks TIME mudeli kasutusele võtmist ravijuhendi lisana.

Soovituse nr 36 sõnastus tuleb muuta, soovituse sõnastust täpsustatakse järgmisel koosolekul.

Perearst Madis Veskimäe koostatud "Väikekirurgia raamatus" on olemas toidulisandite tabel, mida võiks kasutada ravijuhendi lisade koostamisel (viidata raamatule).

Töörühm otsustas muuta soovituse nr 17. sõnastust:

Vaht- või hüdrokolloidplaatrite ning haavakilede kasutamine eenduvatel luulistel osadel suure või väga kõrge lamatise tekkeriskiga patsientidel on lisaabinõu lamatise ennetamiseks.

Ravijuhendi lisana peab koostama loetelu faktoritest ja võimalikes muudest terviseohtudest, mis võivad tekkida liikumishäirega patsiendil, nt kõhukinnisus, depressioon jne.

Töörühm parandas soovituse nr 35 sõnastust.

Arvestage lamatise katmise vahendite valikul lamatise astet, nekrootilise koe olemasolu, infektsioonitunnuseid, eksudaadi hulka, asukohta ja patsiendi eelistusi

Parandati soovituse nr 36 sõnastust:

Eelistage marlisidemetele haavahooldusvahendeid, mille puhul ei ole vaja kasutada lisaks paikseid haavahooldusvahendeid (salv, kreem, pulber jms) ja mida tuleb harvem vahetada.

Ulatuslike haavandite korral peab mõõtma kehatemperatuuri infektsiooni lisandumise skriinimiseks. Infitseerumise kindlakstegemiseks peab teadma ka patsiendi basaalteratuuri, siis saab hinnata, kas esineb palavikku või mitte, sest 36.6 võib olla juba palavik.